

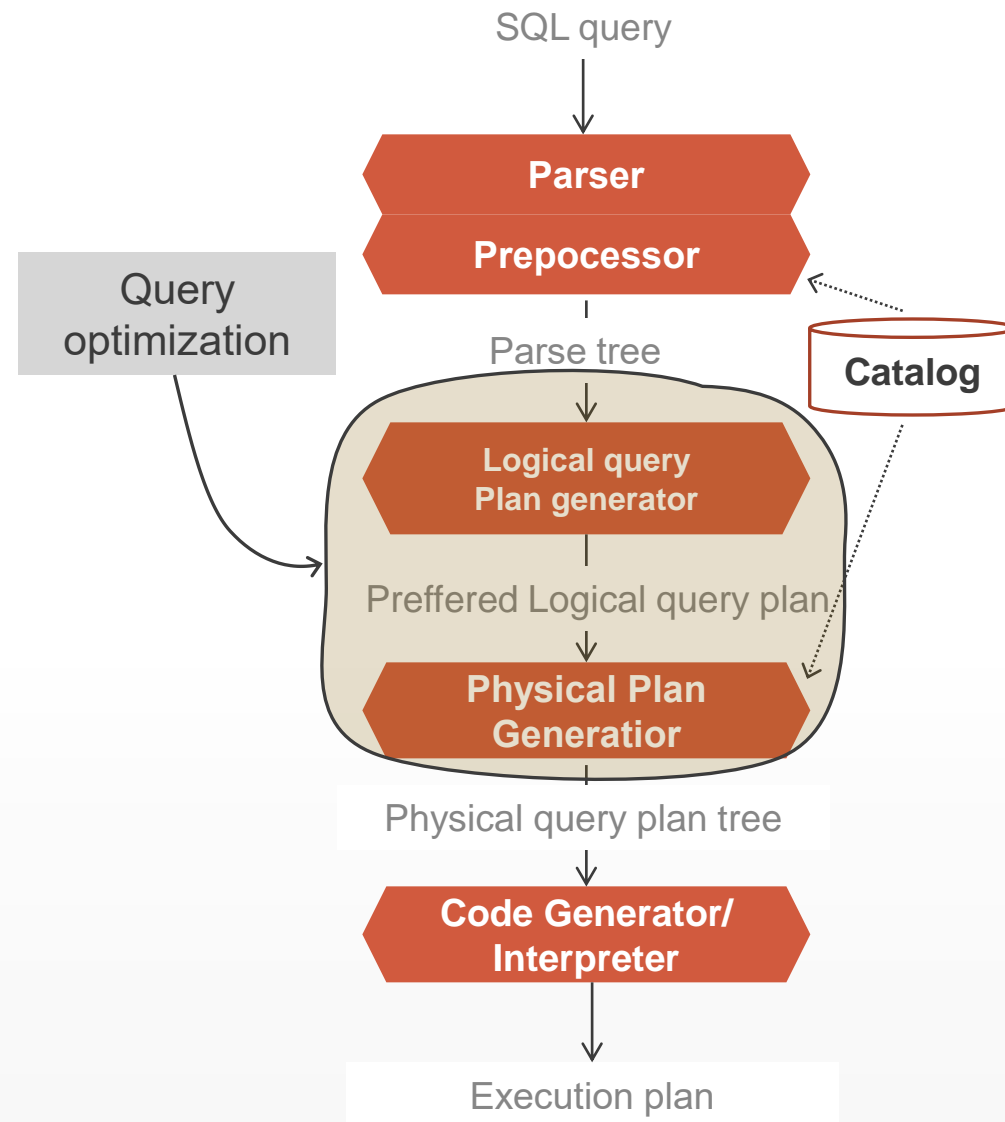
Procesiranje upita

Baze podataka 2

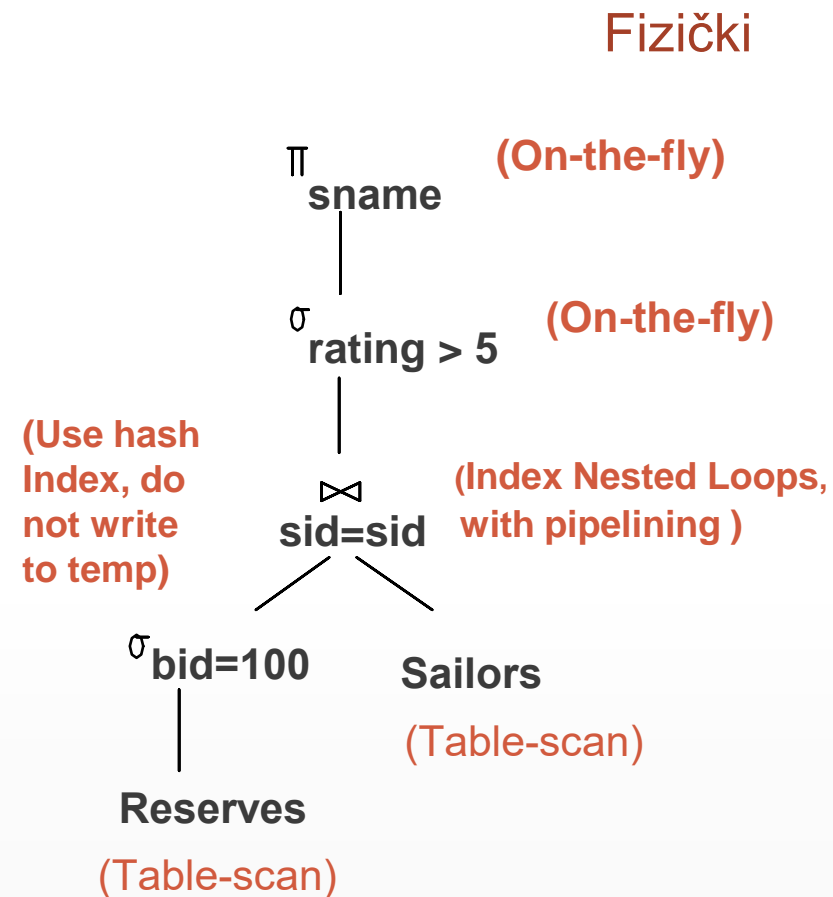
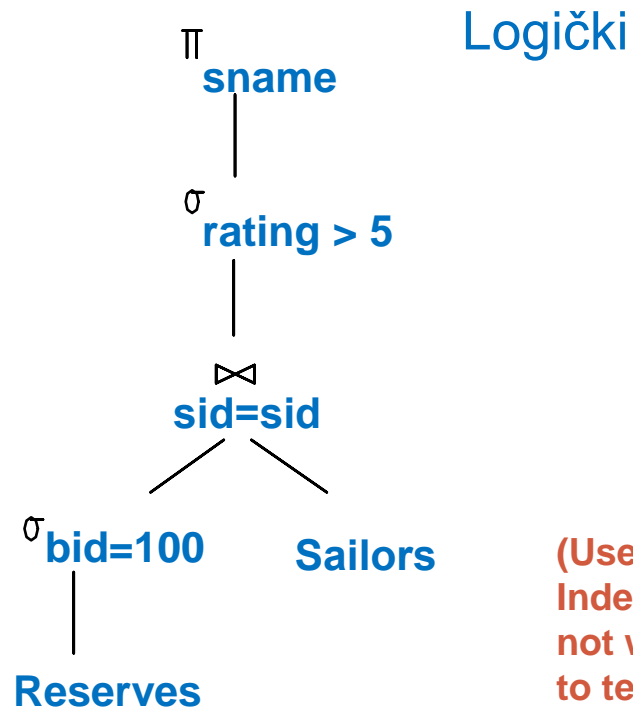
2022/23

Procesiranje upita

- Obuhvata proces pretvaranja upita u niz operacija nad bazom i njihovo izvršavanje.
- Tri osnovna koraka:
 - Parsiranje,
 - Drvo izraza, logički plan upita – *logical query plan*
 - Fizički plan upita - *physical query plan*.

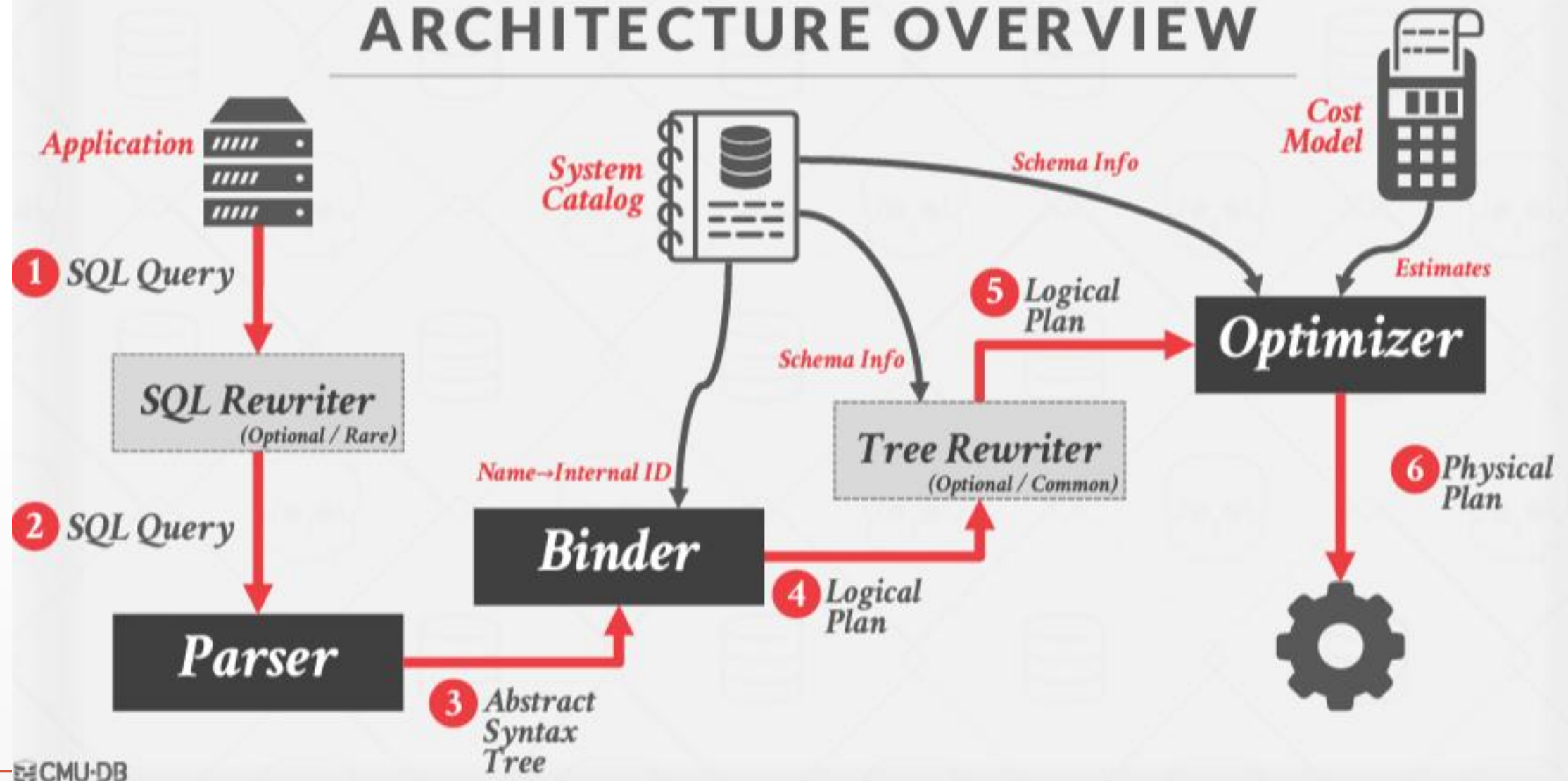

Logički i fizički plan

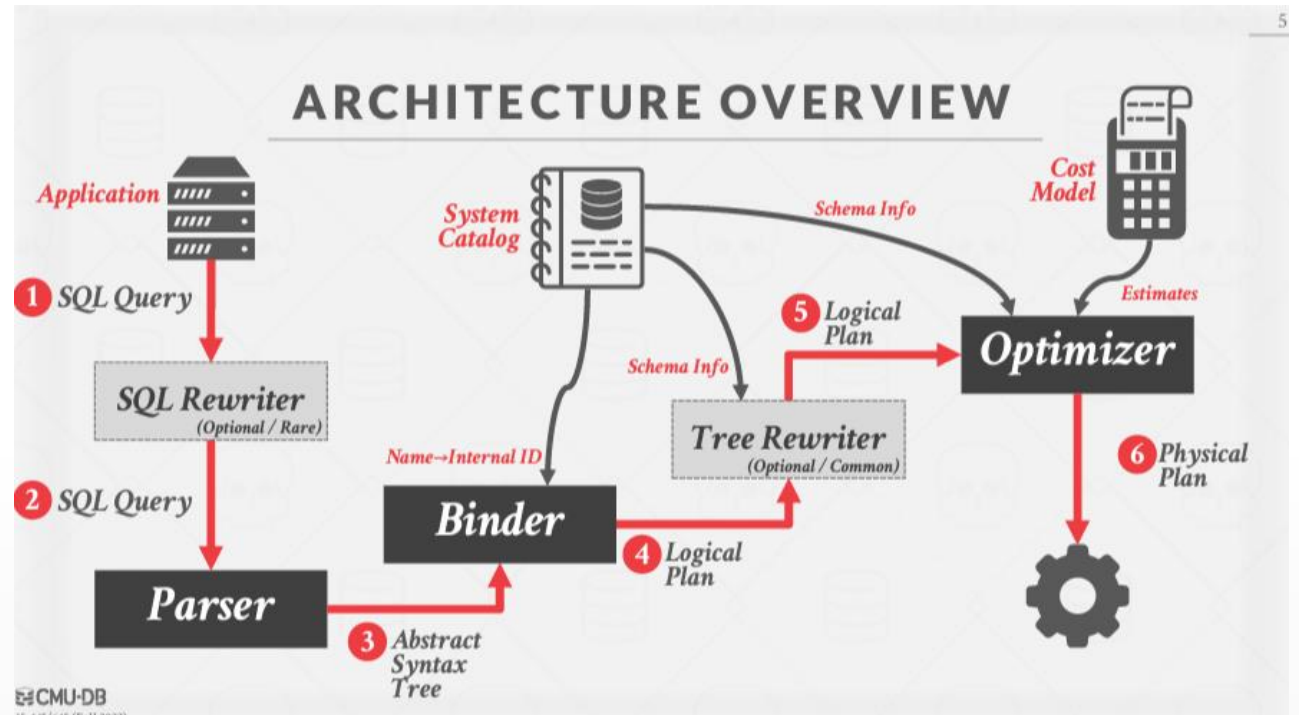
- Logički plan - stablo proširene relacije algebre
- Fizički plan – logički sa markerima tipa:
 - Način pristupa podacima - *access method*,
 - Algoritam implementacije svake operacije,
 - Sinhronicizacija operacija i prosleđivanje međurezultata – *pipeline*, *materialization*.

ARCHITECTURE OVERVIEW

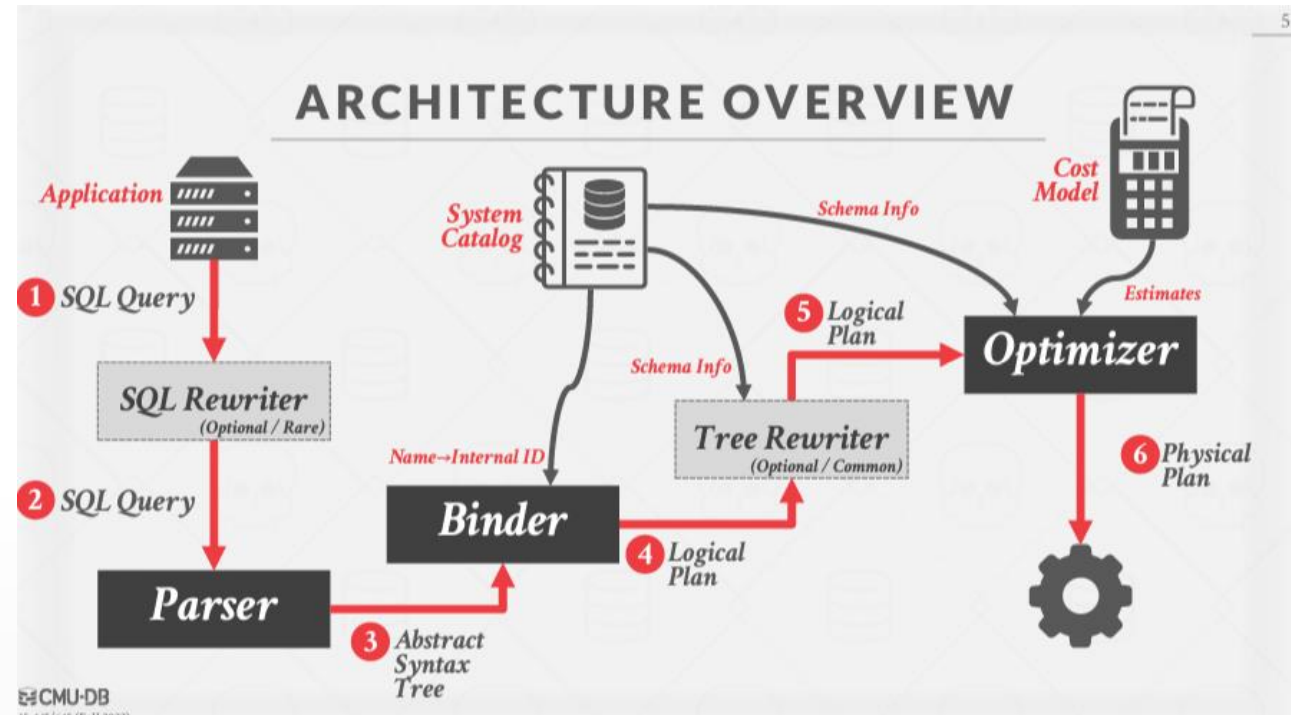
Parser

- Proverava korektnost
- Autorizacija
- Generiše parsno stablo

Query rewiter

- Konvertuje upit u kanoničku formu
- Uvodi podupite umesto pogleda
- Smanjuje broj upitnih blokova (select-from-where) ukoliko postoje podupiti, na primer pretvarajući upite u join forme

Cilj optimizacije

- Idealno:
 - Naći plan koji će se najbrže izvršiti
 - Realno:
 - Odabrati plan sa najmanjom pretpostavljenom cenom
 - Izbegavanje loših planova
-

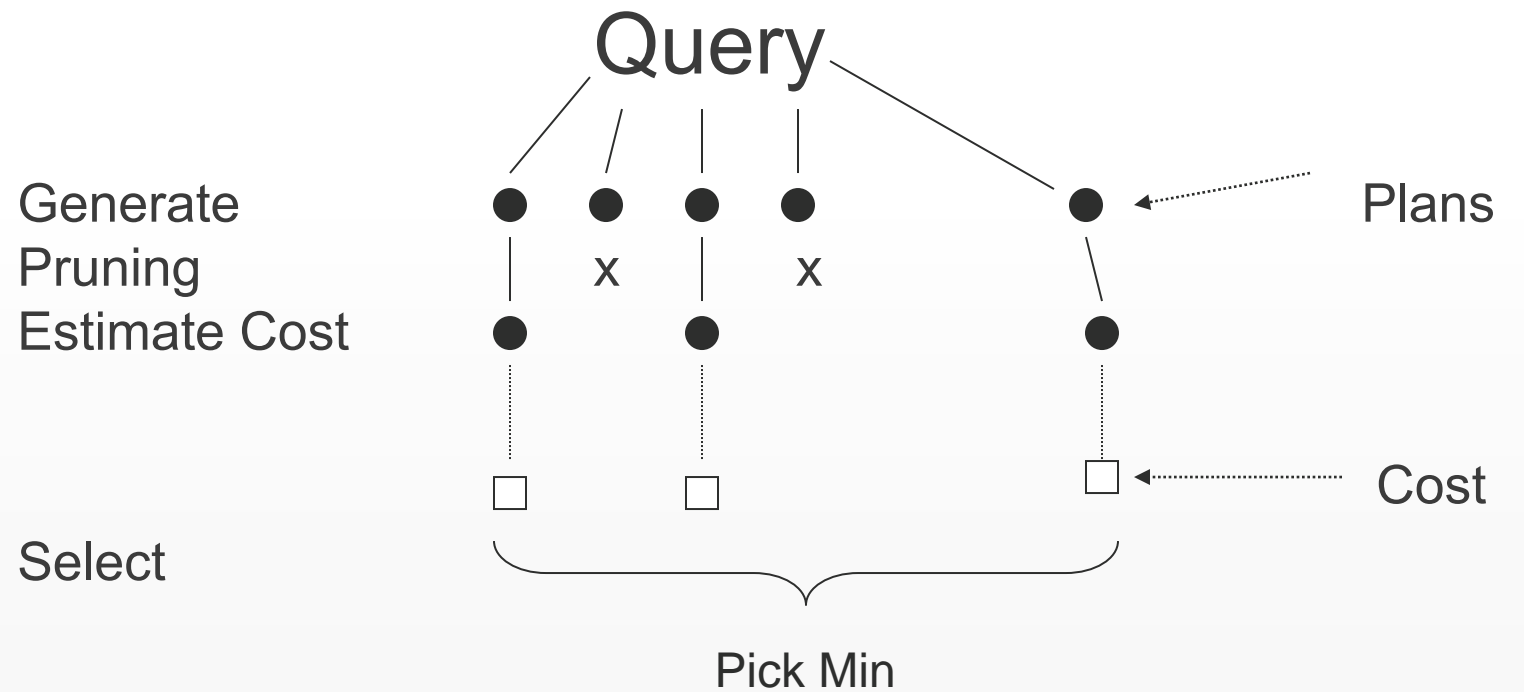
Odluke

- Logički plan
 - Koji se algebarski zakoni primenjuju? - prostor pretrage
 - Koji se logički planovi razmatraju? – pravila optimizacije
 - Kojim redom se radi pretraga prostora? – algoritam optimizacije
- Fizički plan
 - Koje fizičke operatore koristiti?
 - Access paths
 - Pipeline ili materijalizacija

Query optimizers do not “optimize”, but just try to find “reasonably good” evaluation strategies.

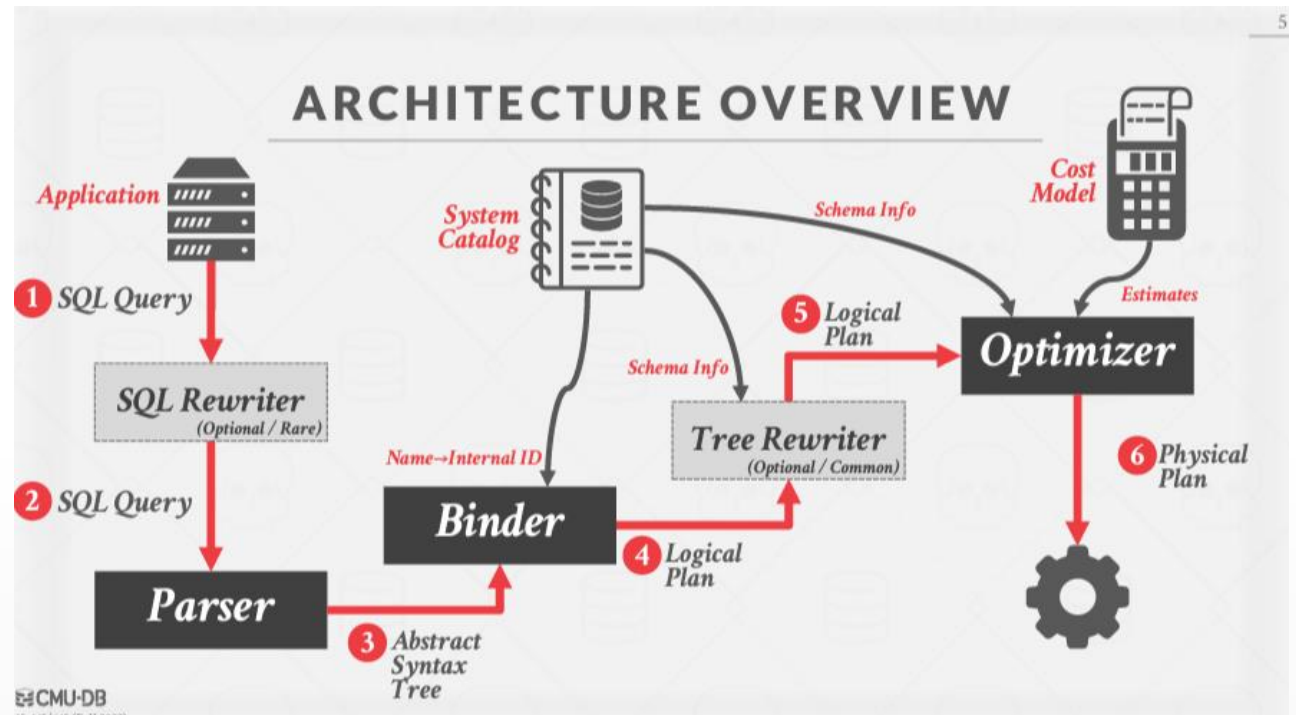
Vrste optimizacije

- Heuristički bazirane
- Bazirane na funkcijama troškova

Optimizacija troška

- Optimizuje jedan po jedan upitni blok
 - Select, join, group/agregacija, order by
- Koristi katalog da odredi 'najjeftiniji' plan

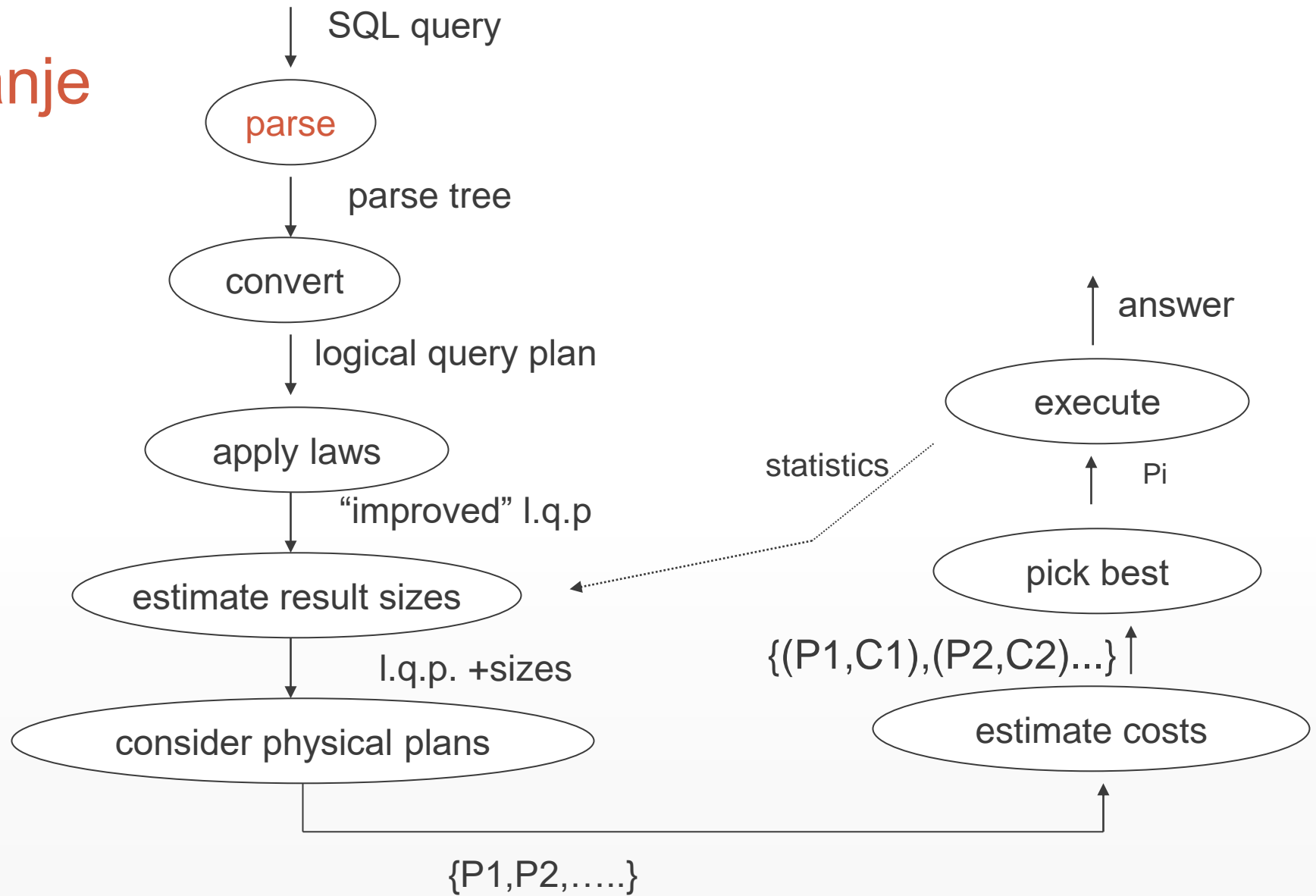
Elementi optimizacije

- Prostor pretrage:
 - Koji planovi se razmatraju
 - Određivanje cene
 - Kako se određuje cena
 - Strategija pretrage
-

Koraci – parsiranje i preprocesiranje

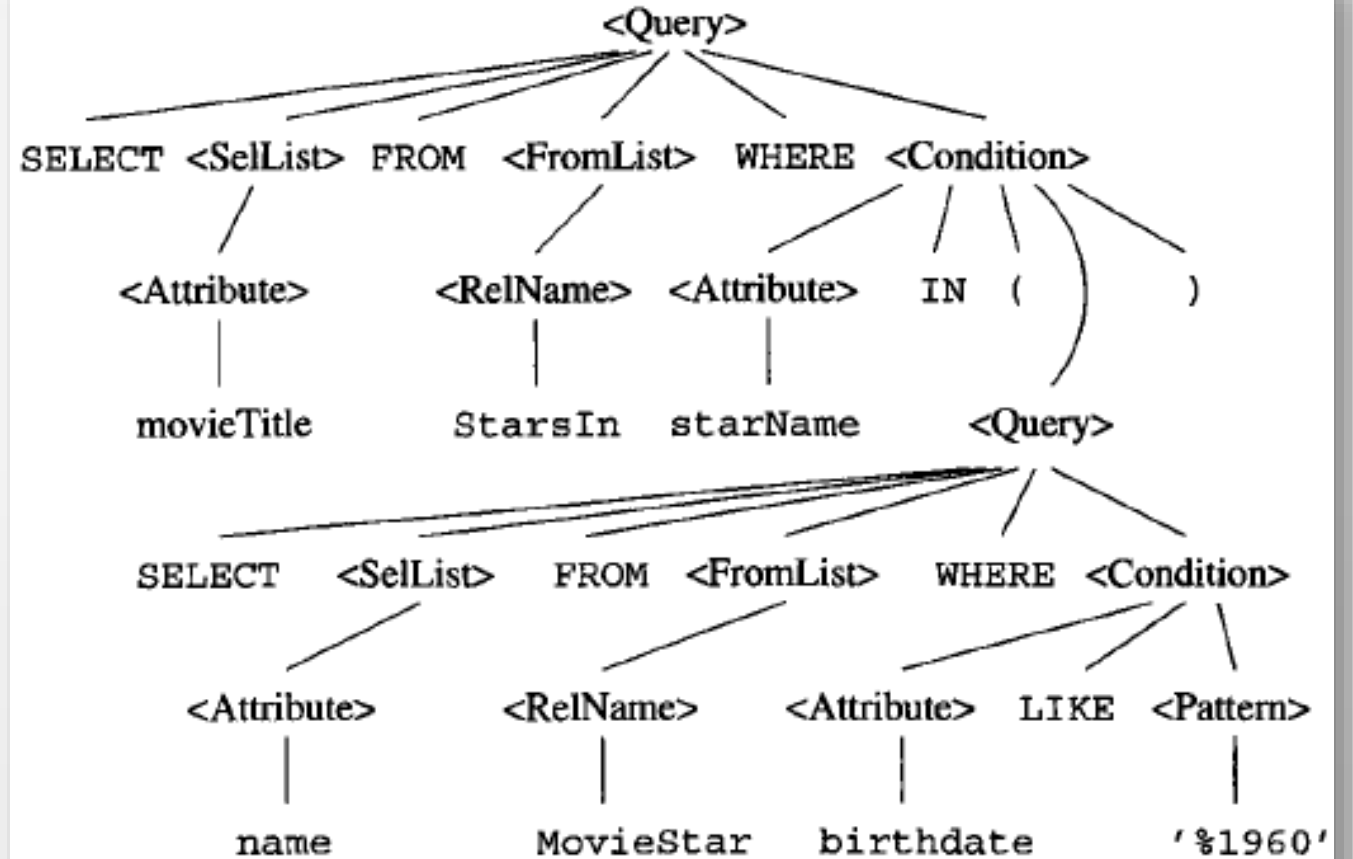
Procesiranje upita

Procesiranje koraci

Parsiranje

```
SELECT title  
FROM StarsIn  
WHERE starName IN (  
  SELECT name  
  FROM MovieStar  
  WHERE birthdate LIKE '%1960'  
)
```


Parsiranje

Parser

- Proverava korektnost
- Autorizacija
- Generiše parsno stablo

▪ Čvorovi stabla sadrže

▪ Atome

- Ključne reči
- Imena atributa ili relacija
- kotsante
- Zagrade
- Operatori algebarski, relacioni, logički

▪ Sintaksičke kategorije

- Nazivi familije delova upita

<Query> - some queries in the common select-from-where form

<Condition> - any expression that is a condition

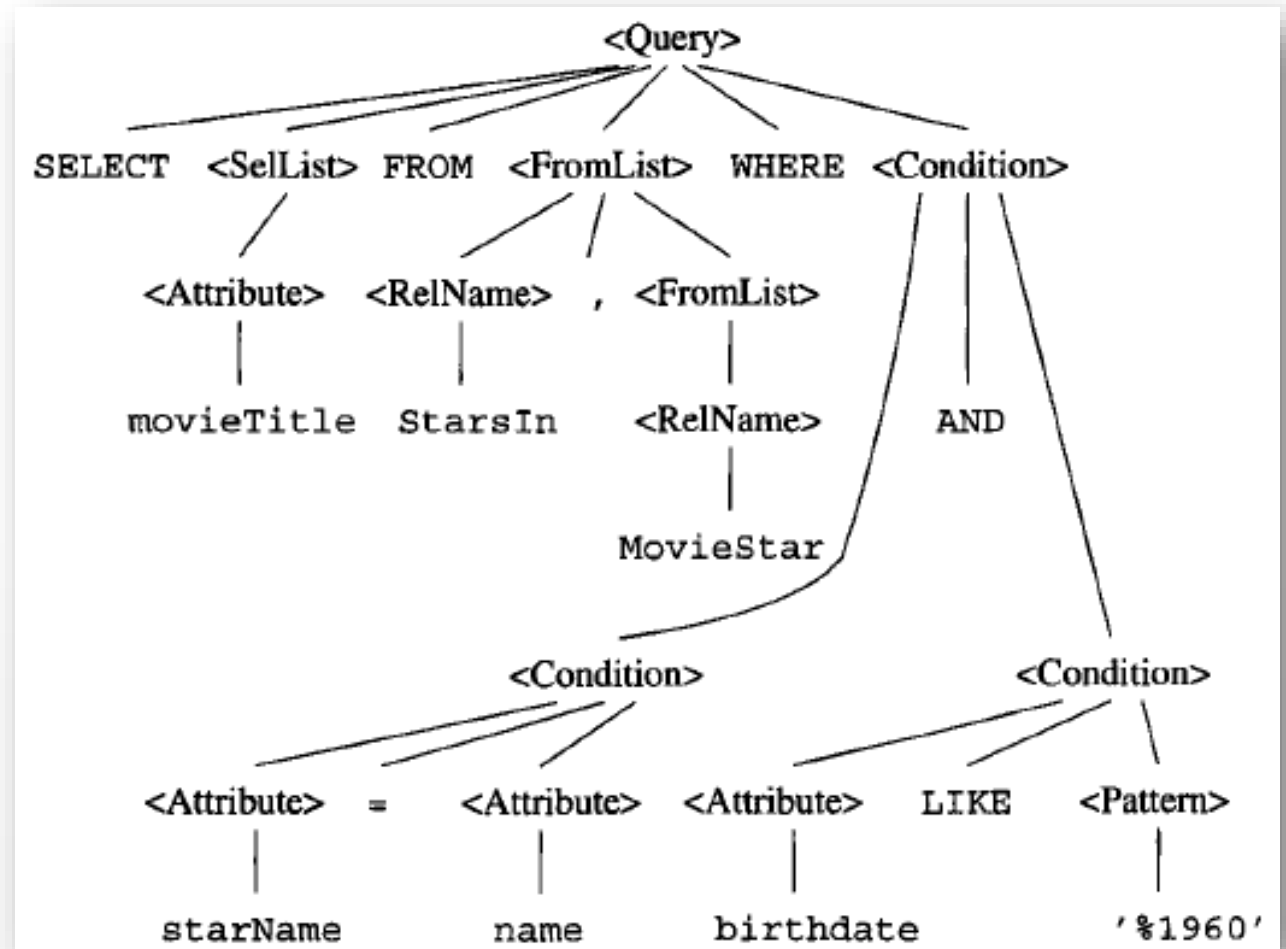
Parsiranje

SELECT title

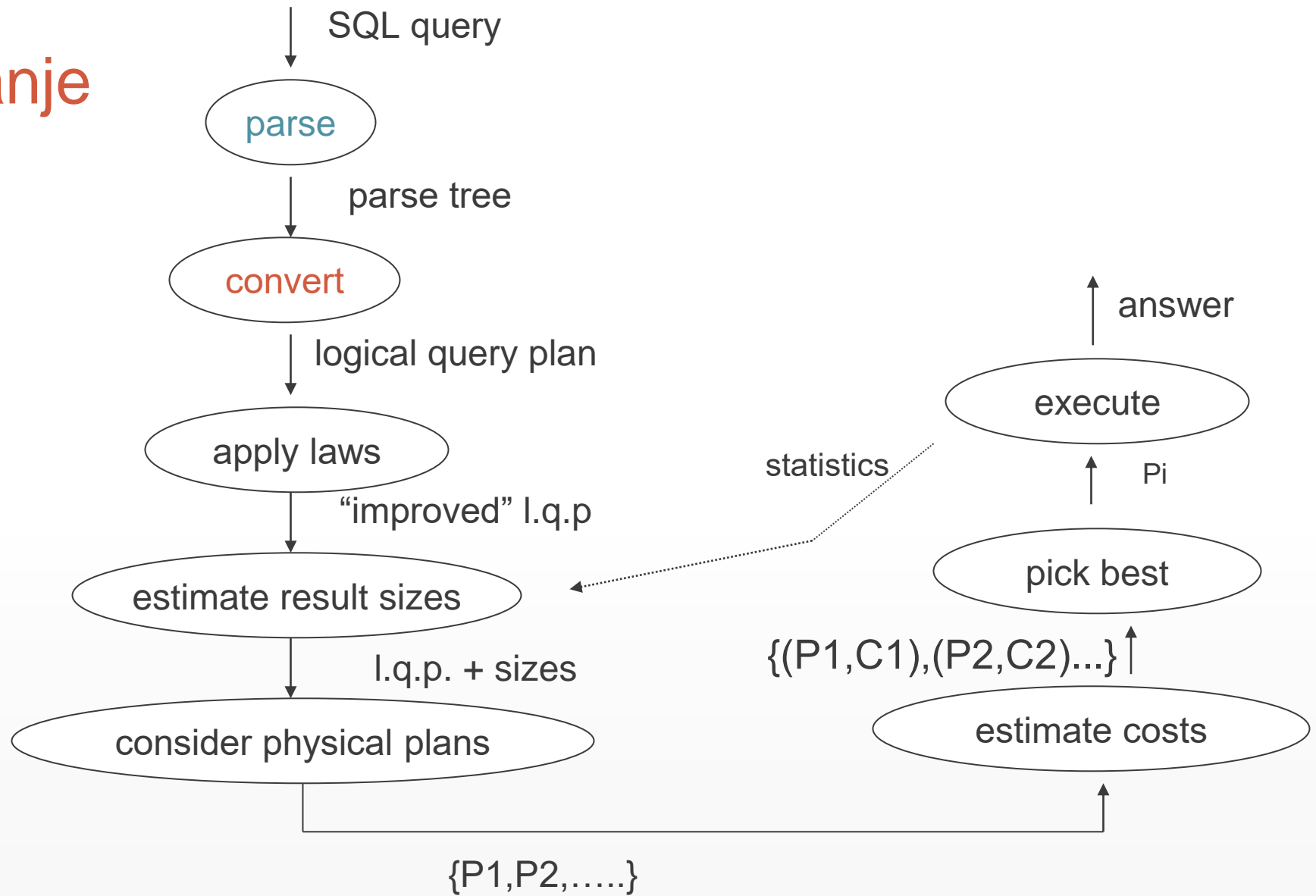
FROM StarsIn, MovieStar

WHERE starName = name AND

birthdate LIKE '%1960'

Procesiranje koraci

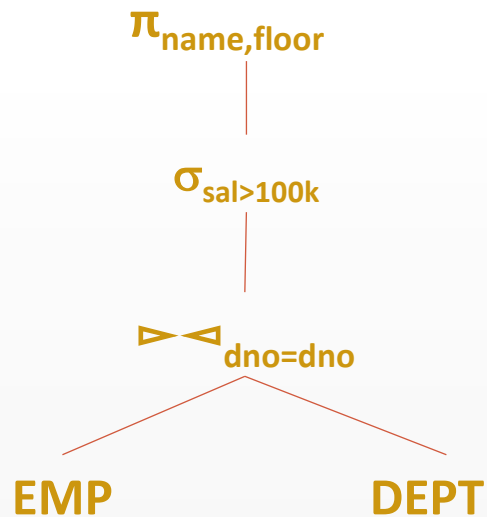

Preprocesiranje

- Nad parsnim stablom se vrši semantička provera:
 - Relacija
 - Atributa
 - Tipova
 - Preprocesiranje referenci na poglede, tj. menjaju se – rezultujuće stablo je upit nad baznim tabelama.
-

Kreiranje logičkog plana (nakon preprocesiranja)

- Zamena čvorova i struktura iz parsnog drveta operatorima relacione algebre, tj. Kreiranje početnog logičkog plana izvršavanja.

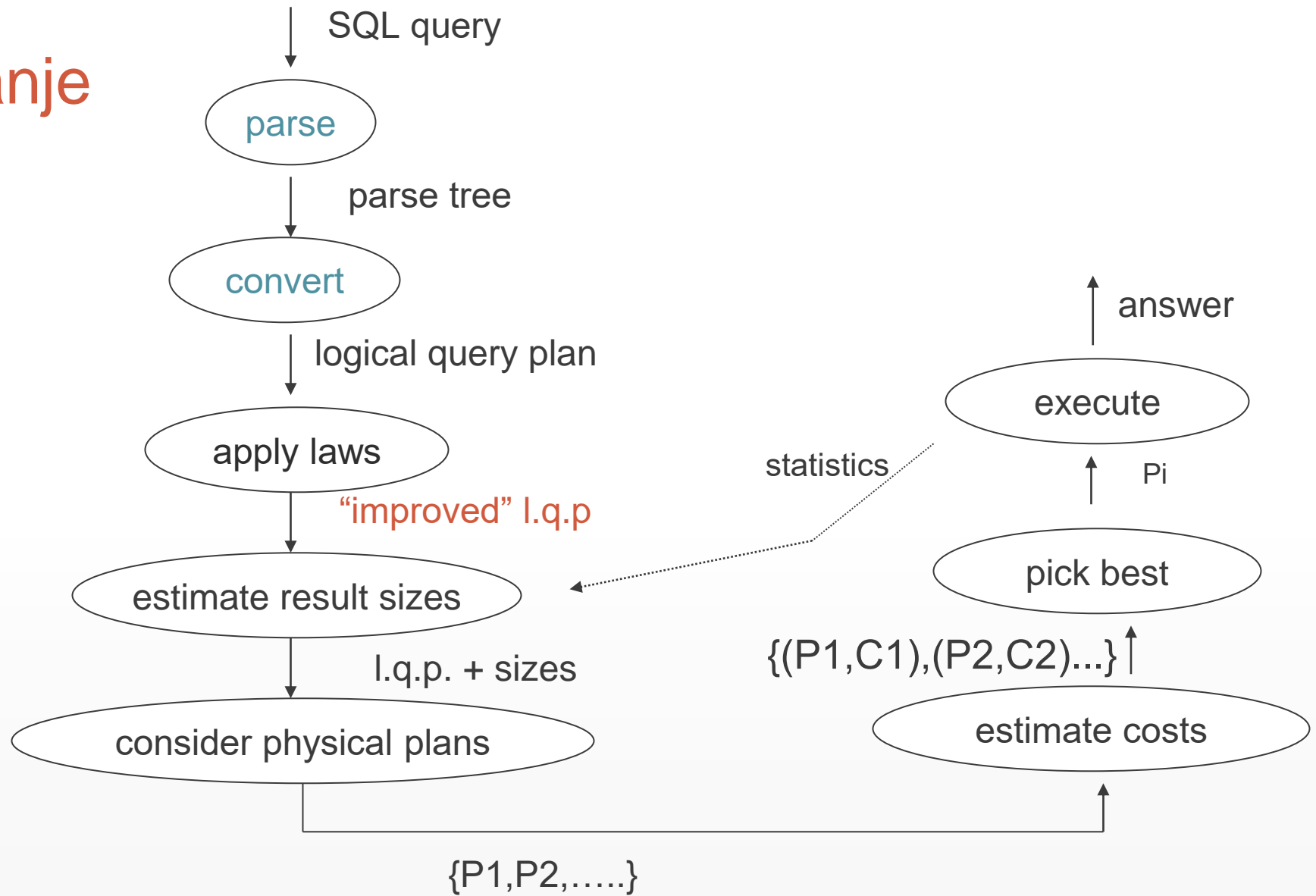
```
select name, floor  
from emp join dept on emp.dno=dept.dno  
where sal > 100K
```

```
emp(name, age, sal, dno)  
dept(dno, dname, floor, mgr, ano)  
act(ano, type, balance, bno)  
bank(bno, bname, address)
```

Koraci – LP rewrite

Procesiranje upita

Procesiranje koraci

Ekvivalentna stabla

- Od početnog se kreiraju ekvivalentna stabla logičkog plana da bi se među njima odabrali oni za koje se očekuje da će zahtevati najkraće vreme izvršavanja.
- Primenom algebaskih zakona se dobijaju stabla koja rezultuju jednakim rezultatom za svaku legalnu intancu baze.

Komutativnost i asocijativnost

Algebarski zakoni

Važe za uniju, presek, ekvi-spajanje, dekartov proizvod (se tretira kao specijalan slučaj spajanja)

- $R \triangleright \triangleleft S = S \triangleright \triangleleft R$
- $R \triangleright \triangleleft (S \triangleright \triangleleft T) = (R \triangleright \triangleleft S) \triangleright \triangleleft T$

Kod teta spajanja asocijativnost ne vazi uvek

$$R(a,b), S(b,c), T(c,d)$$

$$(R \bowtie_{R.b > S.b} S) \bowtie_{a < d} T$$

\neq

$$R \bowtie_{R.b > S.b} (S \bowtie_{a < d} T)$$

Selekcija

Algebarski zakoni

$$\sigma_{C_1 \text{ AND } C_2}(R) = \sigma_{C_1}(\sigma_{C_2}(R)).$$

$$\sigma_{C_1 \text{ OR } C_2}(R) = (\sigma_{C_1}(R)) \cup_S (\sigma_{C_2}(R)).$$

$$\sigma_{C_1}(\sigma_{C_2}(R)) = \sigma_{C_2}(\sigma_{C_1}(R))$$

Pod uslovom da se unija tretira kao skupovna.

Selekcija (2)

Algebarski zakoni

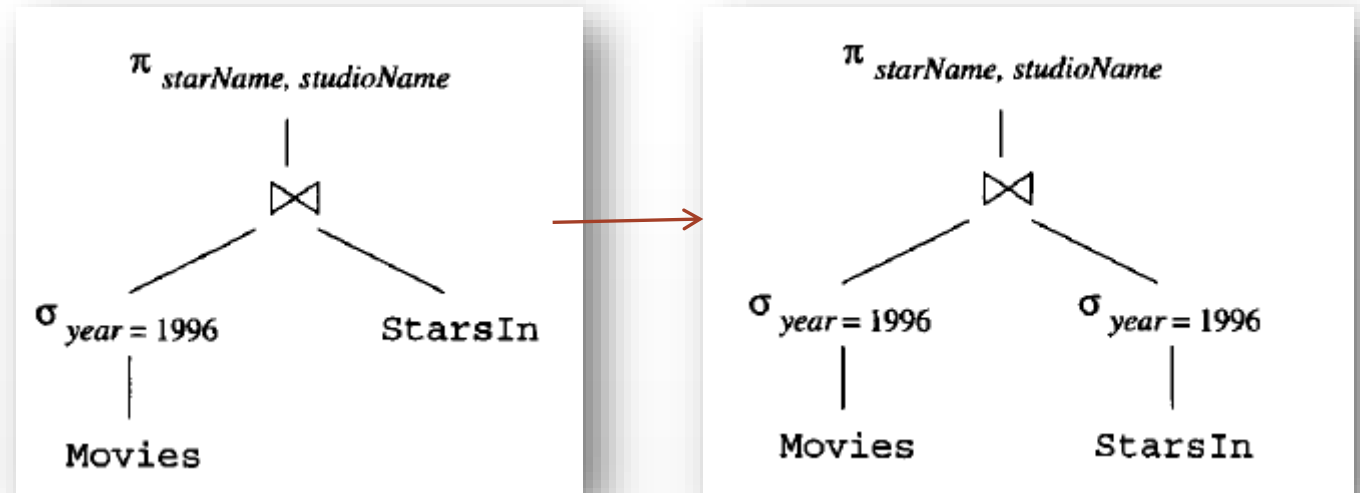
- Pomeranje **selekcije niz stablo** – korisna akcija
 - Primena selekcije na binomne izraze koji sadrže:
 - **Uniju** – selekcija se mora primeniti na oba argumenta.
 - **Razliku** – selekcija se mora primniti na prvi argument razlike (umanjenik).
 - Ostali operatori (presek, unija, spajanje) – neophodna je primena na jedan operand.
U slučaju spajanja i proizvoda
 - ne mora biti moguće primeniti selekciju na oba operanda,
 - ako je moguće primeniti na oba operanda može se, a ne mora dobiti ubrzanje.
-

Selekcija

- Pomeranje selekcije na gore
- Primena selekcije na sve moguće grane može da zahteva pomeranje selekcije na gore, a zatim spuštanje niz stablo.

```
CREATE VIEW MoviesOf1996  
AS  
SELECT *  
FROM Movies  
WHERE year = 1996;
```

```
SELECT starName, studioName  
FROM MoviesOf1996 NATURAL JOIN StarsIn ;
```


Projekcija

Algebarski zakoni

- Spuštanje projekcije niz stablo zahteva uvođenje novih (drugačijih) projekcija.
- Osnovno pravilo – moguće je uvesti projekciju bilo gde u stablu pod uslovom da samo ako eliminiše attribute koje ni jedan operator iznad ne koristi.
- $\pi_L(R \bowtie S) = \pi_L(\pi_M(R) \bowtie \pi_N(S))$

M i N su atributi koji učestvuju u spajanju, a pripadaju skupu atributa L i redom relaciji R, odnosno S.

Uz analogne uslove važi i

- $\pi_L(R \bowtie_C S) = \pi_L(\pi_M(R) \bowtie_C \pi_N(S))$
 - $\pi_L(R \times S) = \pi_L(\pi_M(R) \times \pi_N(S))$
-

Projekcija (2)

Algebarski zakoni

- Ne mogu se spustiti niz skupovne verzije unije, preseka i razlike.

$$R(a,b) = \{(1,2)\}, S(a,b) = \{(1,3)\}$$

$$\pi_a(R \cap S) = \pi_a(\emptyset) = \emptyset$$

$$\pi_a(R) \cap \pi_a(S) = \{(1)\} \cap \{(1)\} = \{(1)\}$$

Spajanje i proizvod

Algebarski zakoni

- $R \bowtie_C S = \sigma_C(R \times S)$
- $R \bowtie S = \pi_L(\sigma_C(R \times S))$

C je uslov koji izjednačava sve zajedničke atribute

L lista koja uključuje po jedan primerak zajedničkih atributa i sve ostale

Uređivanje spajanja

Algebarski zakoni

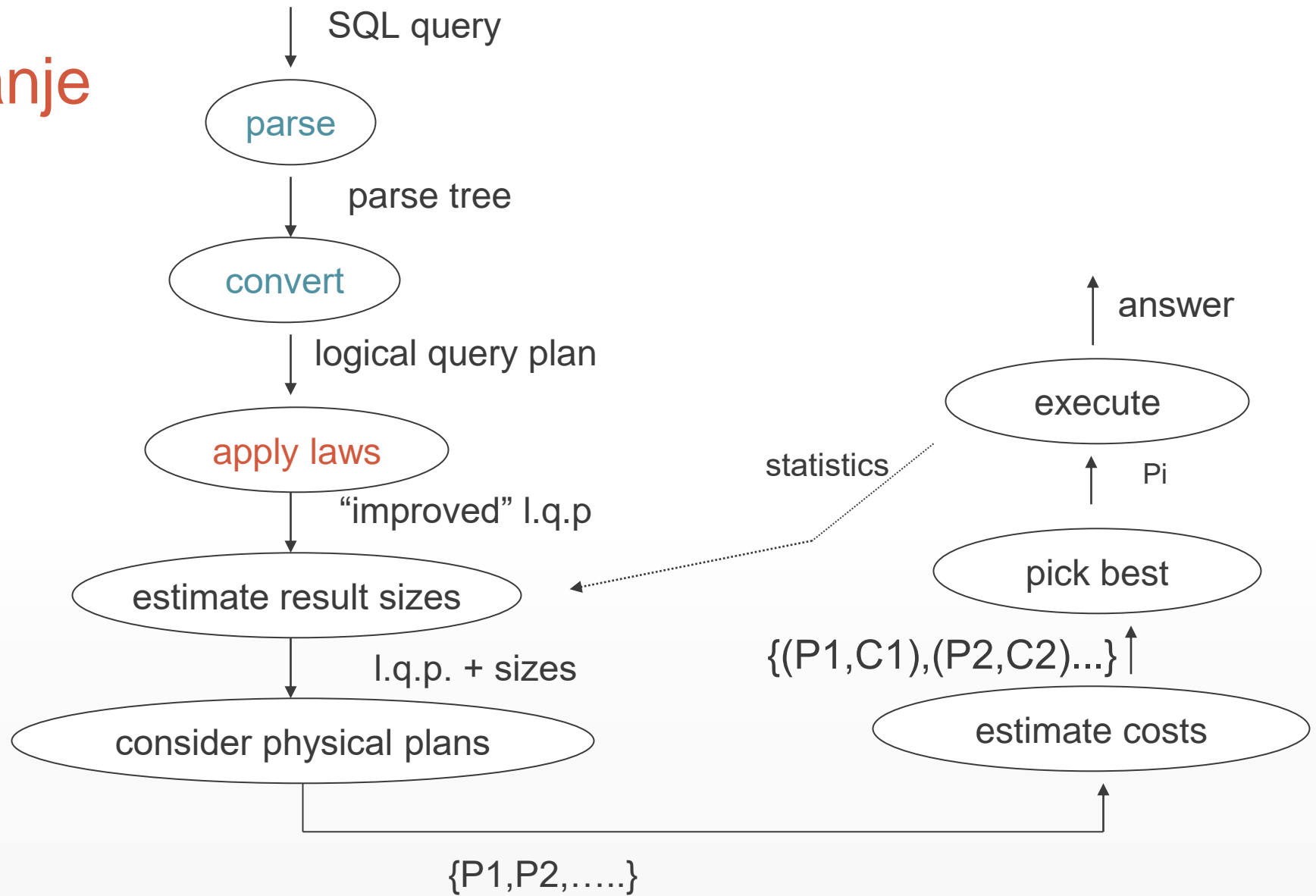
- Dobar raspored operacija spajanja - važan za smanjenje veličine međurezultata

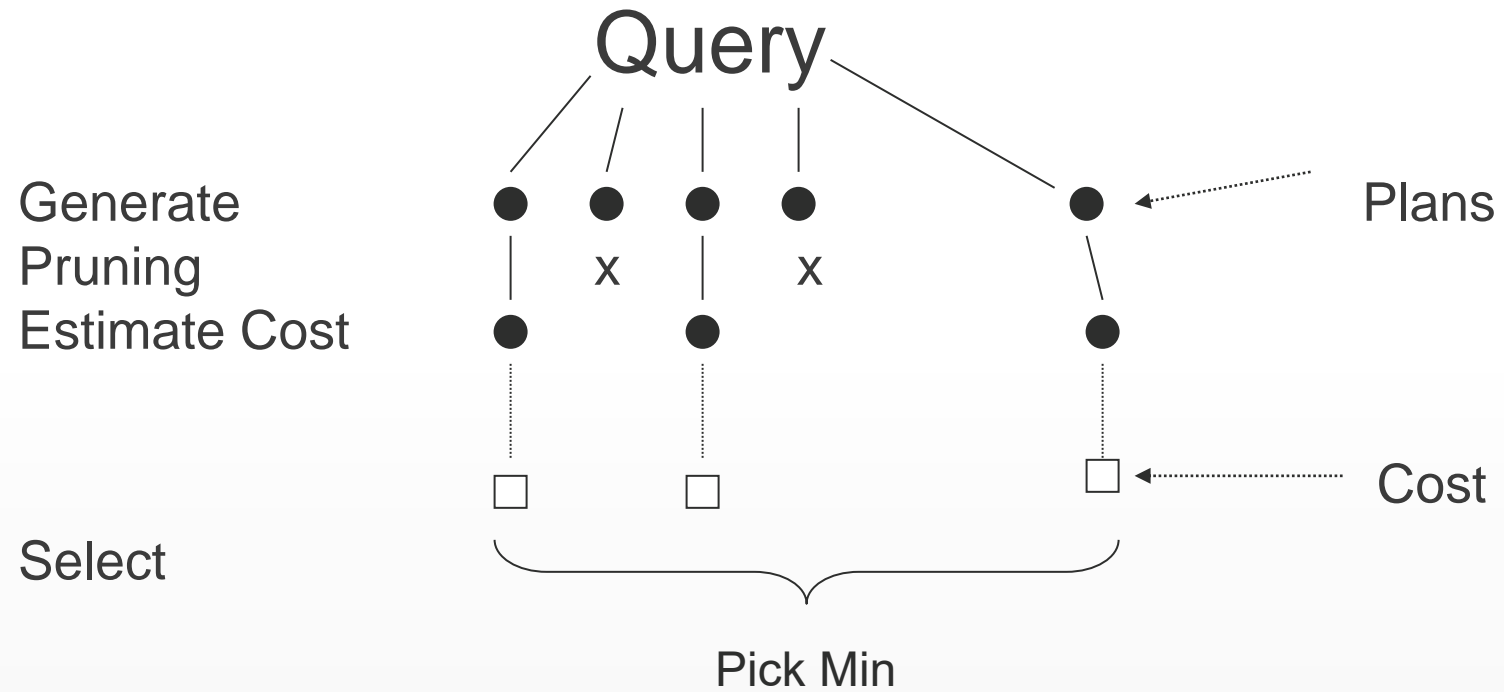
$$\pi_{\text{nazivpredmeta}} (\sigma_{\text{mesto}='Kruševac'}(\text{student}) \triangleright \triangleleft \text{studira} \triangleright \triangleleft \text{planpredmet})$$
$$\pi_{\text{nazivpredmeta}} (\text{studira} \triangleright \triangleleft \text{planpredmet} \triangleright \triangleleft \sigma_{\text{mesto}='Kruševac'}(\text{student}))$$

Koraci – LP heuristike

Procesiranje upita

Procesiranje koraci

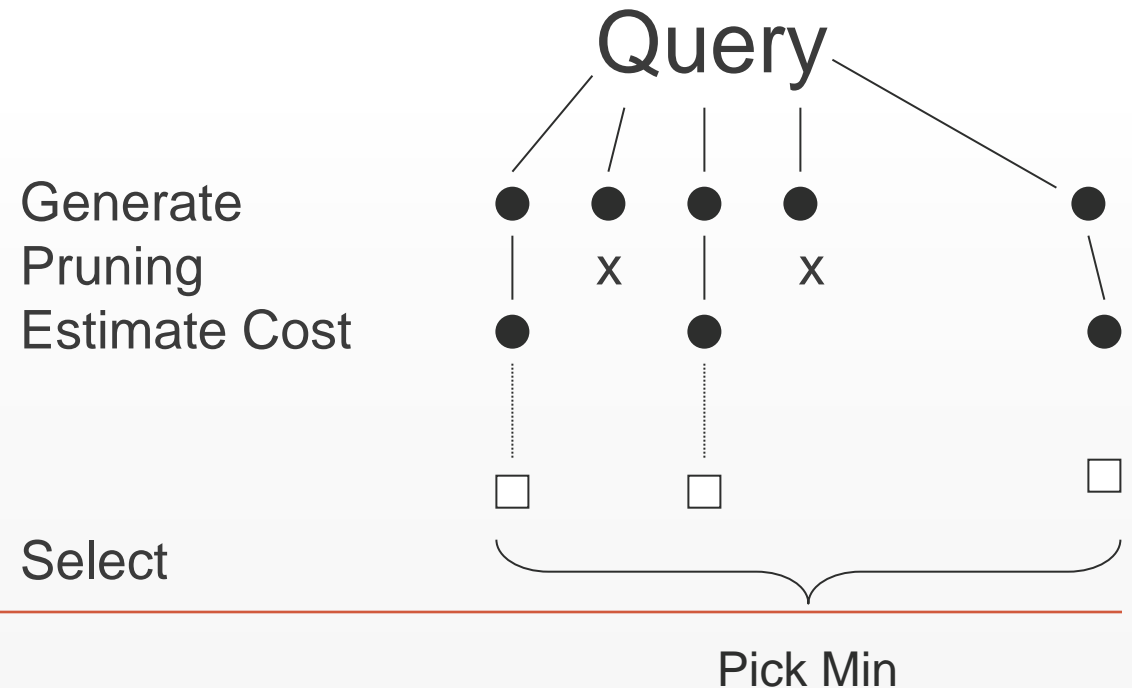

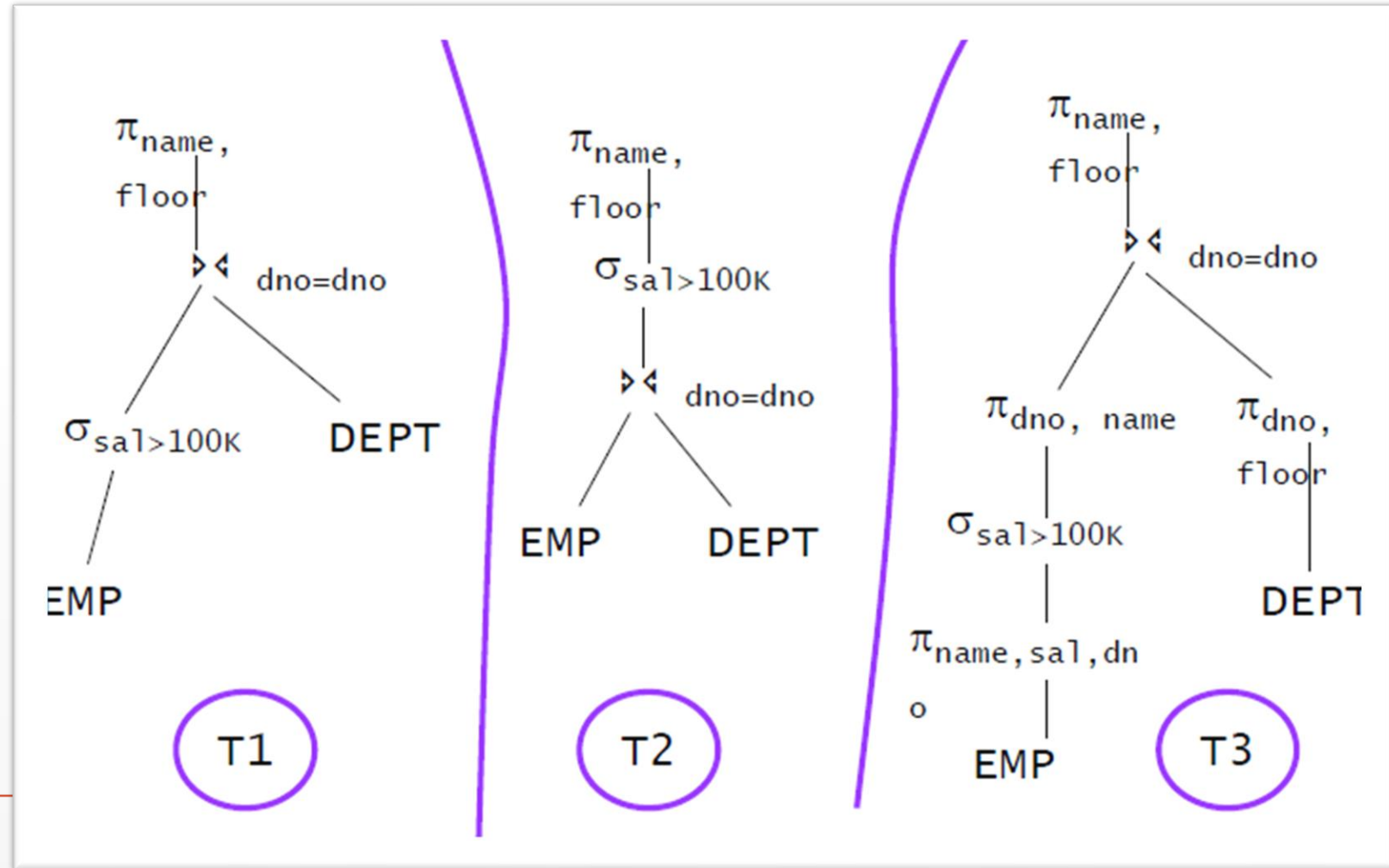
Restrikcije algebarskog prostora

- Veliki algebarski prostor se sužava primenom odgovarajućih heuristika
- **Restrikcija 1**

Dozvoliti samo stabla u kojima su
selekcija i projekcija procesirani
najranije moguće

Restrikcije algebarskog prostora (2)

Procesiranje selekcije i projekcije u fizičkom planu

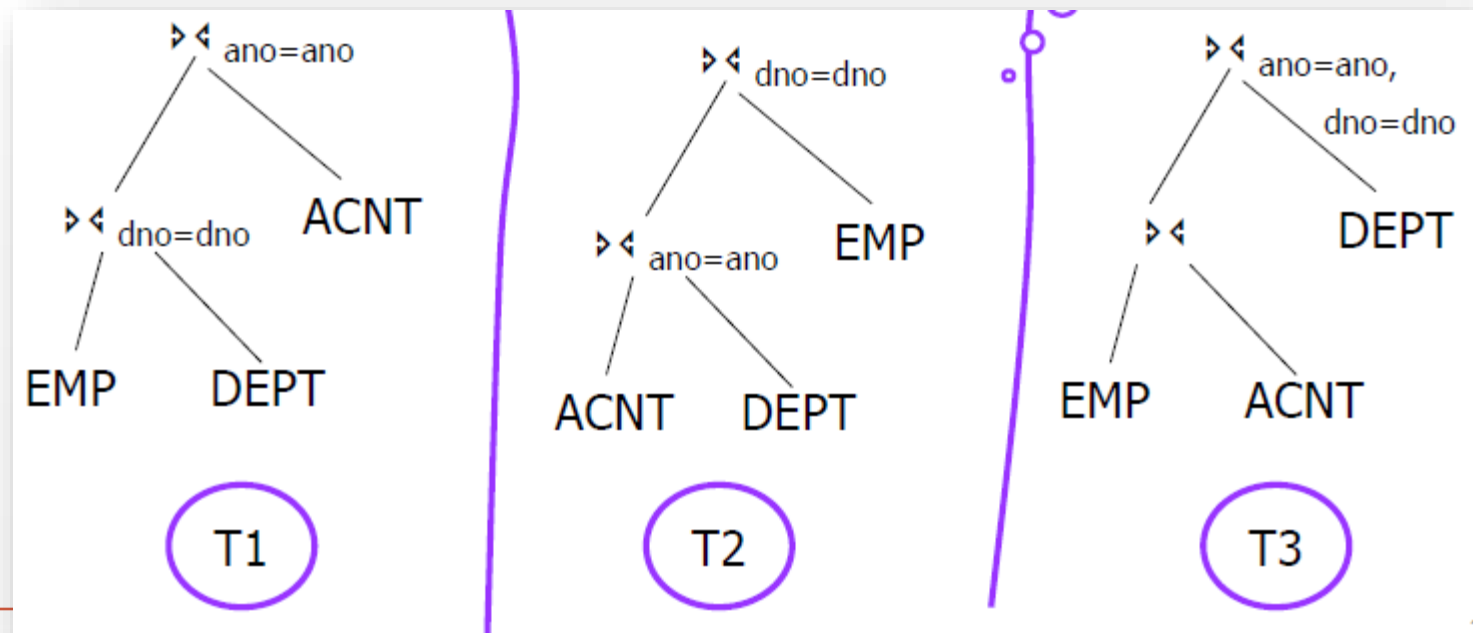
- Selekcija i projekcija se izvršavaju “On the fly”
 - Ne zahtevaju pisanje po disku
 - Selekcija se izvodi pri prvom čitanju relacija
 - Projekcija se izvodi tokom određivanja rezultata prethodne operacije/akcije
-

Restrikcije algebarskog prostora (3)

- Restrikcija 2

Proizvod relacija se ne izvodi, osim u slučaju da je nemoguće izbeći ga

select name, floor, balance
from emp, dept, acnt
where emp.dno=dept.dno and
dept ano = acnt ano

Restrikcije algebarskog prostora (4)

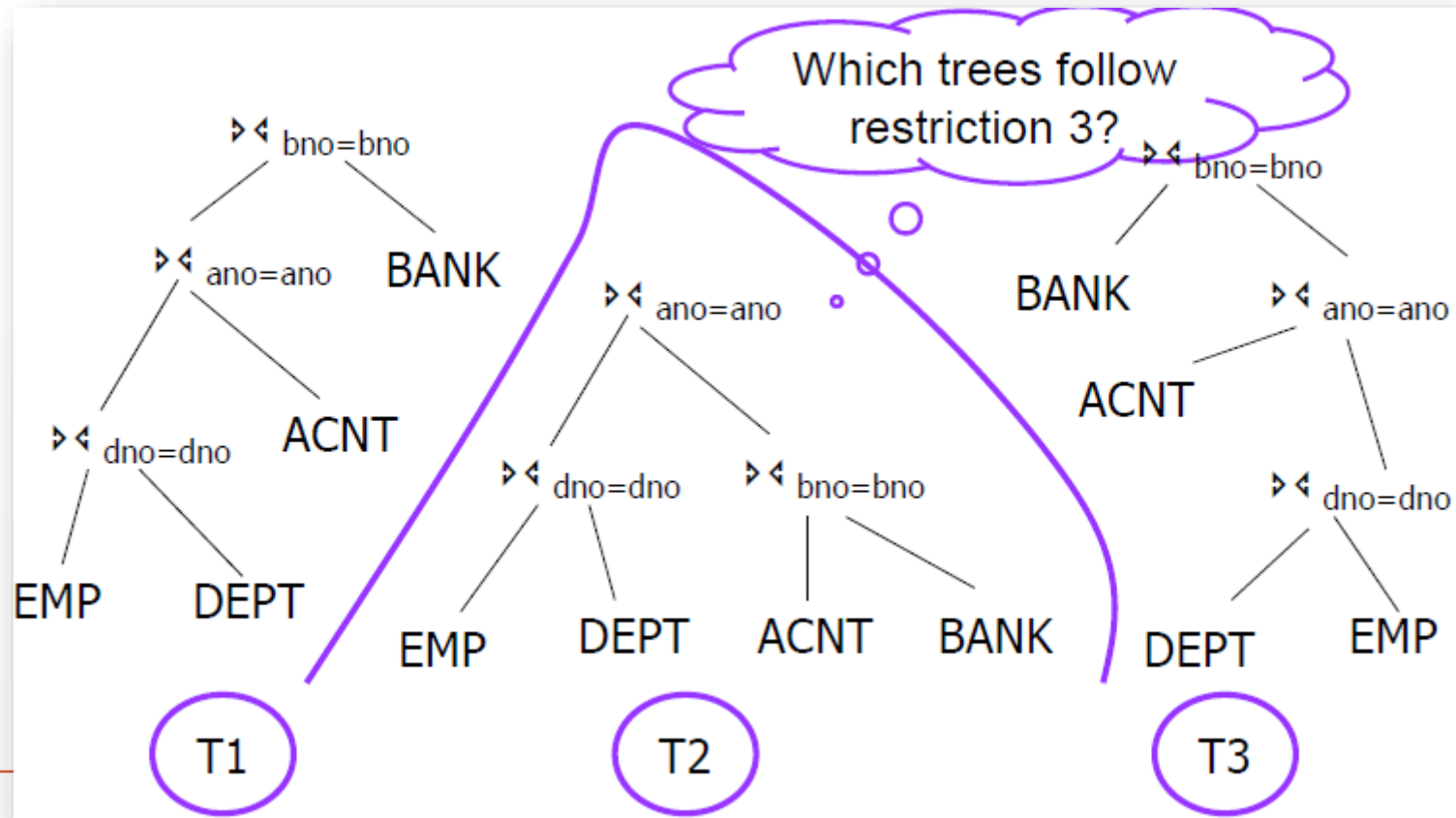
- Restrikcija 3

Unutrašnji operand spajanja je bazna relacija, ne međurezultat (**left-deep plan**)

Levi operand spajanja se naziva **spoljašnjim**, a desni **unutrašnjim**.

Restrikcije algebarskog prostora (5)

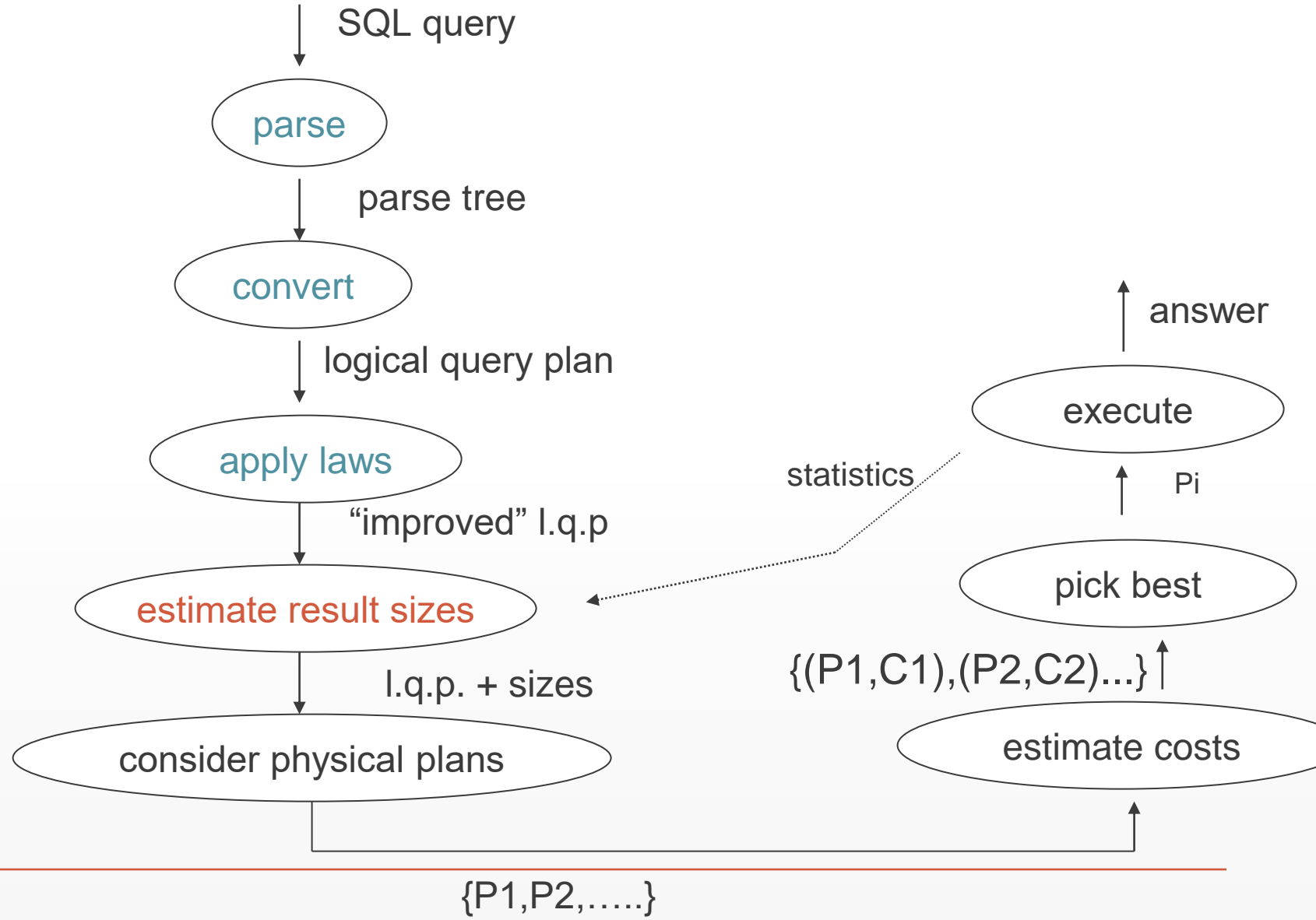
select name, floor, balance
from emp, dept, acnt, bank
where emp.dno=dept.dno and
dept.ano=acnt.ano and
acnt.bno = bank bno

Procena veličine međurezultata

Ocena logičkog plana

Procesiranje koraci

Procena veličine međurezultata

- Logički plan -> više fizičkih planova
 - Za odabir fizičkog plana vrši se procena kompleksnosti svakog plana pojedinačno.
 - Da bi se odredila kompleksnost potrebna je procena veličine međurezultata.
 - Za **procenu** veličine međurezultata se koriste pravila koja:
 - Daju dovoljno dobre procene
 - Su jednostavna za izvršavanje.
 - Su logički konzistentna
procenjena veličina ne treba da zavisi od načina na koji je relacija dobijena
-

Statistički podaci

- Sistemski katalog sadrži statističke podatke koji se koriste pri proceni veličine međurezultata, kao što su:
 - Broj torki u relaciji
 - Broj blokova koji sadrže torke relacije
 - Veličina torki relacije u bajtovima
 - Broj torki relacije koje se mogu smestiti u jedan blok (blocking factor)
 - Broj različitih vrednosti pojedinih atributa relacije (u tekućoj instanci baze).
- Uvedimo oznake:

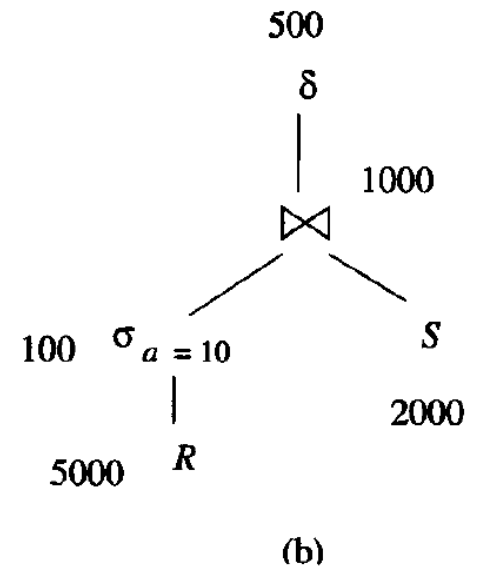
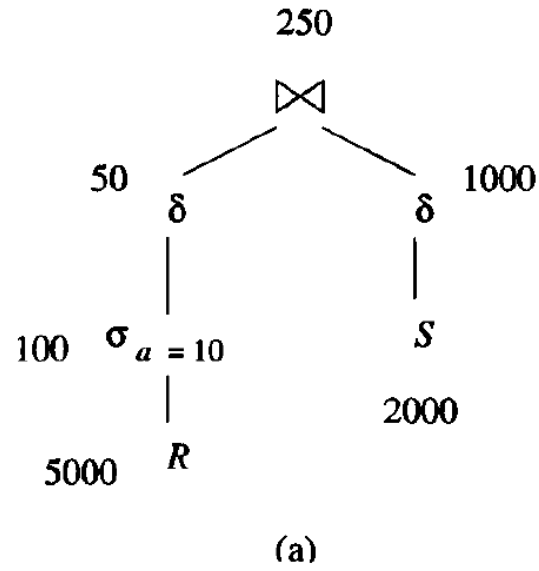
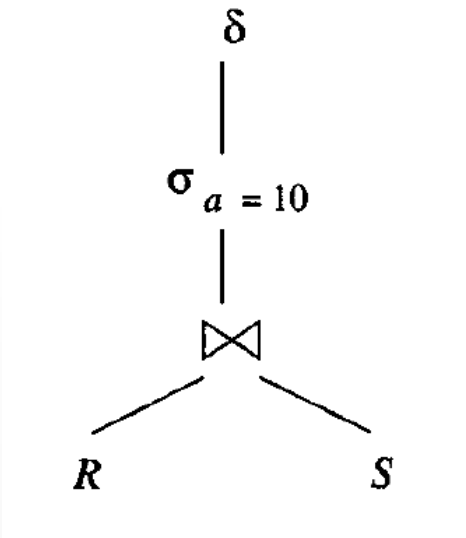
$B(R)$ – broj blokova potrebnih za relaciju **R** ,

$T(R)$ – broj torki relacije **R** ,

$V(R, a)$ – broj različitih vrednosti atributa **a** relacije **R** .

Primer procene

$R(a, b)$	$S(b, c)$
$T(R) = 5000$	$T(S) = 2000$
$V(R, a) = 50$	
$V(R, b) = 100$	$V(S, b) = 200$
	$V(S, c) = 100$

Procena veličine projekcije

- U većini slučajeva projekcija smanjuje količinu podataka koji su 'stigli do nje'.

$R(a,b,c)$

a,b - integers of 4 bytes each

c - a string of 100 bytes

tuple headers - 12 bytes

block - 1024,

block header - 24 bytes

Then each tuple of R requires 120 bytes. We can thus fit 8 tuples in one block. For $T(R) = 10,000 \rightarrow B(R) = 1250$.

$S = \pi_{a,b}(R)$ - tuple - 20 bytes, $B(S) = 200$

Procena veličine selekcije

- $S = \sigma_{A=c}(R)$

$$T(S) = T(R) / V(R,A)$$

- $S = \sigma_{A<c}(R)$

$$T(S) = T(R)/2, T(S) = T(R)/3$$

- $S = \sigma_{A \neq c}(R)$

$$T(S) = T(R) * (1 - V(R,A)) / V(R,A)$$

Procena veličine selekcija sa složenim predikatima

- $S = \sigma_{\theta_1 \text{ AND } \theta_2 \text{ AND } \dots \text{ AND } \theta_n}(R)$

Broj torki polazne relacije pomnožen faktorom selektivnosti za svaki term u predikatu

$$T(S) = s_1 * s_2 * \dots * s_n * T(R)$$

- $S = \sigma_{\theta_1 \text{ OR } \theta_2}(R)$

Ako R sadrži n torki, od kojih m_i 'zadovoljava' C_i

$$T(S) = (1 - (1 - m_1/n)(1 - m_2/n)) * T(R)$$

Procena veličine spajanja

▪ $R \bowtie_{\theta} S$ (θ -join)

- Može se tretirati kao selekcija za kojom sledi proizvod
- Ako je $R \cap S = \emptyset$, tada je broj n-torki jednak broju n-torki u $R \times S$
- Ako je $R \cap S$ ključ relacije R tada broj torki u rezultatu neće biti veći od broja torki u S .
- Ako je $R \cap S$ strani ključ u S koji se referencira na vrednosti primarnog ključa u R tada je broj torki u rezultatu jednak broju torki u S .
- Ako je $R \cap S = \{A\}$, gde a nije ključ tada je pod pretpostavkom da se sve vrednosti atributa A koje se javljaju u jednoj relaciji pojavljuju i u drugoj, tj.

$$V(R \bowtie_{\theta} S, A) = V(R, A)$$

broj torki u rezultatu je

$$T(R \bowtie_{\theta} S) = T(R)T(S) / \max(V(R, Y), V(S, Y))$$

Još malo o statistici u katalogu

- Statistički podaci o relacija se periodično sračunavaju
 - 'Neprecizna' statistika je još uvek korisna sve dok se dosledno koristi u svim planovima koji se ocenjuju.
 - Osvežavanje statistike može biti trigerovano automatski ili po zahtevu administratora.
 - Računanje statistike nad celim relacijama može biti veoma skupo, naročito u računanju $V(R,a)$. Zato se na osnovu stanja u uzorku vrši procena stanja u celoj tabeli.
-

Histogramami

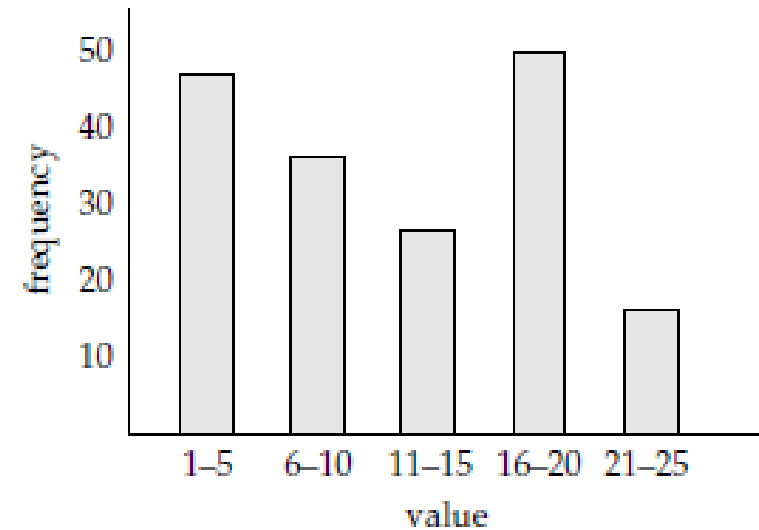
- DBMS-ovi često koriste histograme kojima beleže rasporede vrednosti pojedinih atributa.
- Dobro za bolju procenu cene operacije spajanja.

- Equal-width.
 $V_0 \leq v < V_0+w, V_0+w < v < V_0+2w, \dots$

- Equal-height.

- Most-frequent-values.

1: 200, 0: 150, 5: 100, others: 550

Procena troška fizičkog plana

Cena fizičkih planova

Procena troškova

- Efikasnost upita zavisi od primenjenih algoritama
 - Da bi se razumeo plan izvršavanja upita treba poznavati algoritme
 - Razumenti plan izvršenja da bi se podesio DBMS
 - U analizi efikasnosti celog plana izvršenja osnovni korak je procena troškova operatora.
 - Definisanje *cost* modela – *modela troškova*
 - Poređenje algoritma
 - Upotreba u procesu optimizacije plana izvršavanja
-

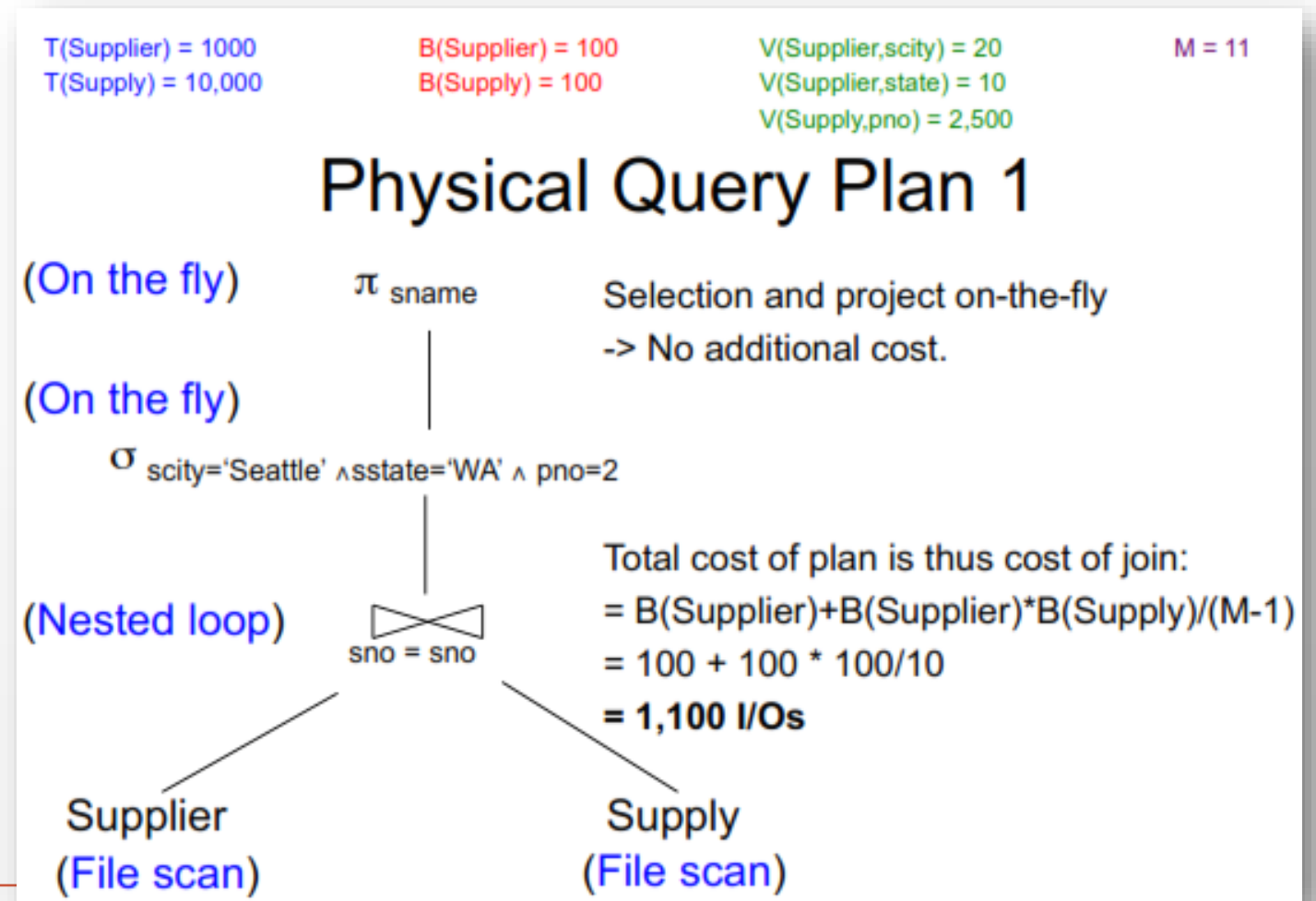
Funkcija troška - komponente

- Trošak **pristupa spoljnoj memoriji** – dominantan u bazama sa velikim kolekcijama podataka.
 - Trošak **sladištenja međurezultata**
 - Trošak **računanja** – CPU, presudna kod malih, in-memory baza i sistema
 - Troškovi komunikacija
-
- Najčešće se optimizacija sprovodi na osnovu funkcije troška pristupa spoljnoj memoriji.
-

Troškovi pristupa spoljnoj memoriji

- Broj operacija pretrage
 - Broj čitanja blokova
 - Broj pisanja blokova
 - Cena je veoma zavisna od veličine prostora u bafer pulu koji je dodeljen operatoru.
-

Troškovi fizičkog plana primer

Enumeracija fizičkih planova

System R optimizator - Selinger style

Seliger style optimizatori – dominantna vrsta optimizatora za baze koje nisu distribuirane i ne spadaju u domen big data sistema.

Karakteristike optimizatora R sistema (glavni koncept postavila Patricia Selinger):

- Upotreba statističkih podataka o objektima baze u procesu ocene planova.
 - Razmatranje samo onih planova u čijim je operacijama spajanja obezbeđeno da je unutrašnja relacija bazna.
 - Usmeravanje optimizacije na upite bez ugnježdavanja i ad hoc tretiranje ugnježdenih upita
 - Nesprovođenje eliminacije duplikata za operaciju projekcije (osim u poslednjem koraku u kojem se zahteva DISTINCT)
 - Model ocene koji uključuje i CPU i I/O troškove.
-

Pristupi enumeraciji fizičkih planova

Osnovna ideja

- ekshaustija, ispitivanje celog prostora pretrage, koji se dobija svim mogućim scenarijima implementacije logičkih planova
- Svakom planu se pridružuje cena i bira se onaj sa najnižom cenom.

Dva pristupa u pretrazi prostora mogućih planova:

- Top-down (odozgo na dole)
Za svaku moguću implementaciju operacije u korenu (logičkog) stabla se razmatraju svi mogući načini ocene argumenata opracije, računaju cene svake kombinacije i bira najbolja.
- Bottom-up (odozdo na gore)
Za svaki podizraz u logičkom stablu, ocenjuju se sve moguće implementacije. Mogućnosti i cene za podizraz E se izračunavaju na osnovu njegovih podizraza i njihovim kombinovanjem.

Oba načina ispituju ceo prostor, pa se ne razlikuju ukoliko se ne uključe heuristike i smanji prostor pretrage.

Heuristička selekcija

Princip koji se primenjuje i na logičke planove.

Neke od mogućih su:

- Spajanje para relacija čiji rezultat ima najmanju cenu, pa se kao takav uključuje u spajanje sa sledećom relacijom
 - Ako se implementira selekcija $A=a$ nad atributom A koji je indeksiran, onda koristiti index-scan
 - Ako argument spajanja ima indeks nad atributom spajanja onda koristiti index-join sa tom relacijom (tim argumentom) u unutrašnjoj petlji
 - Ako je jedan argument spajanja sortiran po atributu spajanja, dati prednost sort-join u odnosu na hash-join algoritam
 - Pri izračunavanju unije ili preseka tri ili više relacija, grupisati prvo najmanje.
 - Svakom planu se pridružuje cena i bira se onaj sa najnižom cenom.
-

Branch-and-Bound enumeracija

Ovaj pristup počinje upotrebom heuristike za pronalaženje dobrog fizičkog plana za ceo logički plan (određivanje početnog plana), a zatim pokušava da ga popravi.

- Neka je cena tog plana C .
 - Zatim se razmatraju planovi za delove/podupite.
 - Odbacuju se svi planovi podupita koji imaju cenu veću od C .
 - Ako se zamenom implementacije podupita konstruiše plan čija je ukupna manja od C , tada se taj plan proglašava tekućim koji dalje treba popravljati.
 - Ova pretraga se može zaustaviti u bilo kom trenutku.
-

Hill Climbing

I ovaj postupak kreće od heuristički odabranog fizičkog plana.

- Na plan se primenjuju male izmene, npr. promena načina izvršavanja jednog operatora, promena redosleda izvršavanja join operacija.
 - Vršiti se ocena tako imenjenog plana.
 - Pretraga se zaustavlja kad nikakve male izmene ne dovode do smanjenja cene.
-

Dinamičko programiranje

Bottom-up strategija u kojoj se za svaki podizraz zadržava plan sa najmanjom cenom.

Selinger-Style optimizacija

Slično prethodnom, pri čemu se ne pamti samo jedan plan za svaki podizraz, već i one koji rezultuju rezultatom sortiranim na način koji može biti koristan u realizaciji operacija u višim delovima stabla, npr. sortiran po atributu:

- Na koji se u korenu takođe primenjuje sortiranje
 - Po kojem se kasnije vrši grupisanje
 - Po kojem se kasnije vrši spajanje
-

Dalje

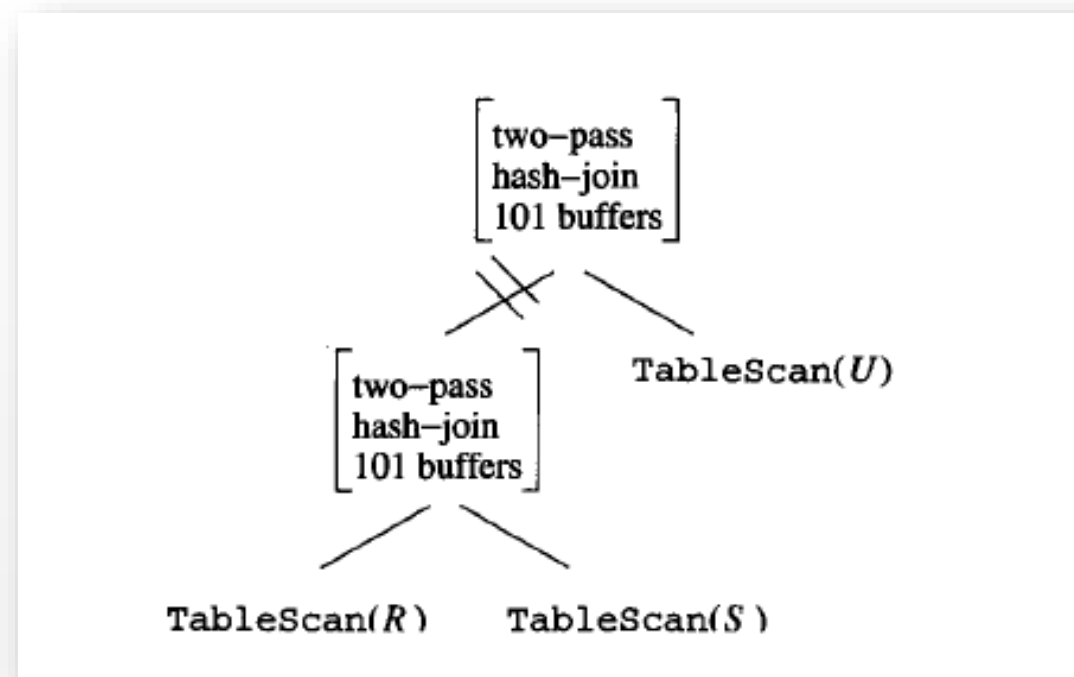
Nakon odabira osnovnog kostura fizičkog plana potrebno je i:

- Odrediti tretman međurezultata – materijalizacija ili pipeline
 - Beleženje operatora fizičkog plana, koji uključuju i detalje koji se tiču metoda pristupa relacijama i konkretnih algoritama za primenu relacionih operatora.
-

Zapis fizičkog plana

Fizički plan sadrži

- Operacije koje se izvode
- Neophodni parametri, npr. uslov u teta spajanju.
- Detalji algoritima i broj prolaza
- Procenjen broj bafera

Redosled izvršavanja fizičkih operacija

Fizički plan je stablo čije se operacije moraju poređati u neki redosled izvršavanja.

Postupak uređivanja:

- Podeli (preseki) stablo na podstabla na svakoj grani koja ima materijalizaciju. Podstabla će se izvršavati jedno po jedno.
- Redosled se određuje po principu odozdo na gore i sa leva na desno
- Izvrši sve čvorove svakog podstabla korišćenjem mreže iteratora. Svi čvorovi u podstablu se izvršavaju 'simultano' sa GetNext pozivima među operatorima kojima se definiše redosled.

<https://github.com/rexshihaoren/SimpleDB>
